

ARHETIPOVI PUNI ŽIVOTA

16. Festival svjetskog kazališta, HNK u Zagrebu, 15. – 29. rujna 2018., Teatro Sardegna, Cagliari i kazališna skupina Teatropersona, Italija: *Macbettu* (prema *Macbethu* Williama Shakespearea), red. Alessandro Serra

Macbettu, dobitnik nagrade *Ubu* talijanskih kritičara za najbolju predstavu 2017. u potpunosti je autorsko ostvarenje Alessandra Serre kao redatelja, scenografa, kostimografa i oblikovatelja svjetla (a i fotografije iz predstave su njegovo djelo). Već kao vrlo mlad se usmjerio na kazalište, tražeći vlastiti originalni izraz na temelju Bergmanovih filmova, boričkih vještina, Grotowskog., a već 1999. osniva kazališnu grupu Teatropersona u kojoj realizira svoje autorske projekte u kojima uz režiju zadržava iste doprinose kao i u ovoj predstavi. Iako se u odnosu na njih fotografija može činiti sporednom aktivnošću ipak je baš ona potaknula rad na *Macbettuu*, jer je do ideje koja se podosta razlikuje od njegovog dotadašnjeg kazališnog stvaralaštva došao radeći fotoreportažu o sardinijskom karnevalu pradavnih korijena. Maske koje spajaju ljudsko i animalno uz praiskonske zvuke koji prate to događanje i u kojima je ritam udaraca i odjek kravljih zvona nadređen davnim melodijama na drevnim instrumentima Serru su fascinirali kao živi mit na neki način blizak i mitskim elementima u Shakespeareovom *Macbethu*.

Serra je počeo stvarati svoju predstavu najprije na engleskom, pa prešao na talijanski, da bi tek na sardskom pronašao put prema stvaranju predstave koja bi odgovarala njegovom nastojanju stvaranja posebne kazališne vizije. Sardski koji se govori na Sardiniji je jedan od manjih romanskih jezika, nastao prije više od dvije tisuće godina na temelju latinskog rimskih osvajača uz dodatak nekih elemenata jezika starosjedilaca, a zbog otočke izolacije nije se bitnije promijenio, te i danas nosi dah prošlosti. *Macbetha* je na taj jezik preveo i pomagao u njegovom korištenju Giovanni Carroni jedan od osmorice vrsnih glumaca (uz njega Fulvio Accogli, Andrea Bartolomeo, Leonardo Capuano, Andrea Carroni, Maurizio Giordo, Stefano Mereu i Felice Montervino) koji su kao kolektiv isključivo muških izvođača (u skladu s običajem ne samo elizabetinskog teatra nego i sardinijskog karnevala) izvanrednim ritmom i fizičkom ekspresijom odigrali sve, pa i ženske uloge od vještica do Lady Macbeth. I inspiraciju za vještice je Serra našao u sardinijskom karnevalu u kojem se muškarci prerusuju u stare žene vještijeg izgleda i prose novac.

No, ma koliko vještice svojim proročanstvima inicirale tragična zbivanja u *Macbettuu* one su uglavnom nositelji komičnih elemenata. Pritom gledatelje od kojih malo tko detaljnije poznaje sardinijsku tradiciju one svojim neobičnim, sjajno koreografiranim i izvedenim pokretima ponajviše podsjećaju na najslavniju talijansku seriju crtica *La linea*, iako je pitanje da li je i Serra o tome razmišljao. Drugi je naglašeni komični element predstave podulji prizor u kojem se Maurizio Giordo iskazuje kao vrhunski komičar u ulozi vratara koji ograničenošću svog uma izaziva niz smiješnih nesporazuma koji vrhunski zabavljaju publiku iako joj zasigurno nije poznato da on govori na dijalektu sassaressu (koji sardski kombinira s korzikanskim jezikom, uz znatan talijanski utjecaj) ni zašto ga Serra na taj način izdvaja od drugih lica.

No, to su ipak samo inventivno osmišljeni predasi koji publici omogućavaju da nakon njih ponovo s puno koncentracijom utone u mračne dubine ljudske prirode koje se kriju podjednako u *Macbethu* i u sardinijskom karnevalu. Taj je mrak potenciran vrlo nijansiranim stupnjevanjem tame koju Serra uobličuje vrlo preciznim oblikovanjem svjetla, stvarajući čudesnu atmosferu u kojoj se ljudsko zlo spaja s drevnim svijetom koji nadilazi čovjeka i stvara čudesni okvir za mitska događanja. Tom dojmu bitno pomaže i Serrina asketska scenografija od tri velike tamne metalne ploče koje mijenjanjem položaja predstavljaju zidine zamka, njegova vrata, stolove zastrašujućeg banketa ili mračnu šumu. Opozicija između realističnih trenutaka i stilizacije, čovjekovog svijeta i snage prirode, dobra i zla potencira i autorova kostimografija građena na opreci crnog i bijelog - tamnih halja, hlača i odijela i bijelih košulja u kojoj je tek u nekim ključnim trenucima prisutan i štih crvene boje – vina i krvi.

U takvom okviru gluma je daleko od psihološkog oblikovanja likova, jer i zvukovno pozornicom dominira buka prirodnih sila koja potiskuje i arhaičnu glazbu, ali i (ne baš brojne) stihove koji na sardskom također zvuče sugestivno poput glazbe iz davnina koja izravno djeluje na gledateljeve osjećaje više no što njegovom umu

otkriva punu kompleksnost značenja. Takvu vrstu bića „većih od života“ interpretatori kreiraju izvanredno sinkroniziranom, fizički vrlo zahtjevnom koreografijom za koju je uz glumce i redatelja zaslužna i savjetnica za scenski pokret Chiara Michelini pa tako umjesto protagonista drame postaju arhetipovi ponašanja koje korijene vuče iz prapočetaka čovječanstva. Time je redatelj i kompletni autor Alessandro Serra s ovim sardskim *Macbettuom* ostvario fascinantnu predstavu, suvremeni adekvat davnih legendi koja izvanredan dojam ostavlja svojom potpunom ispunjenošću svih gledateljevih osjetila i osjećaja.

Režija, scenografija, kostimografija i svjetlo: Alessandro Serra

Savjetnica za scenski pokret: Chiara Michelini

Glazba: *Svirajuće kamenje* Pinuccija Sciole

Produkcija: Kazalište Sardegna i kazališna skupina Teatropersona uz podršku Zaklade Pinuccio Sciola i Cedac Circuito Regionale Sardegna

Glume: Fulvio Accogli, Andrea Bartolomeo, Leonardo Capuano, Giovanni Carroni, Andrea Carroni, Maurizio Giordo, Stefano Mereu, Felice Montervino

©Tomislav Kurelec, KAZALIŠTE.hr, 24. kolovoza 2018.